

Мельник Алла Федорівна д.е.н., проф.,
зав.кафедрою державного і муніципального управління,
Тинська Інна, аспірант
Тернопільський національний економічний університет

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Забезпечення збалансованого розвитку національної економіки неможливе без модернізації структури національної економіки, зростання ролі інноваційної складової, зміцнення потенціалу для забезпечення соціальних стандартів життя, що відповідають соціально-орієнтованій конкурентній економіці. Важливе місце у вирішенні цих завдань може забезпечити державне підприємництво. Як елемент системи державного управління та регулювання національної економіки, державне підприємництво гіпотетично може виконувати такі функції:

- 1) наповнення державного бюджету та забезпечення загальносуспільного розвитку;
- 2) утримання тих сфер діяльності, які не вигідні приватному сектору, а також збереження стратегічно важливих підприємств у державному підпорядкуванні;
- 3) послаблення циклічних коливань економіки та сприяння поступовому нарощуванню національного виробництва;
- 4) регулювання цінового механізму, особливо що стосується виробництва та оживання суспільних благ;
- 5) недопущення монополізму у всіх його проявах;
- 6) розвиток інноваційного потенціалу країни шляхом інвестування у сфери з пролонгованим ефектом;
- 7) гарантування економічної безпеки;
- 8) створення іміджу для закордонних партнерів економічно стабільної та сильної держави.

В сучасному світі державне підприємництво значною мірою забезпечує активізацію інноваційної діяльності і реалізацію інноваційної моделі розвитку економіки. Рівень інноваційної активності підвищується на підприємствах, представлених у переробній (17,1%) та добувній промисловості (8,6%), виробництві та розподіленні

електроенергії, газу та води (13,2%) [1, с. 5]. Водночас, незважаючи на певну позитивну динаміку, показники інноваційної діяльності вітчизняних підприємств значно відстають від світових аналогів. Так, у США, Німеччині, Франції та Японії частка інноваційно активних підприємств коливається у межах 70–80%, а в країнах ЄС частка підприємств, що впроваджують інновації, в 4 рази більша, ніж в Україні [1, с. 5]. Підприємницька участь держави присутня у фінансуванні інноваційної діяльності, науково-дослідної й дослідно-конструкторської роботи, зокрема за рахунок виконання низки державних програм (Загальнодержавна комплексна програма розвитку високих наукоємних технологій, 2005–2013 рр.; Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, 2011–2015 рр.; Державна цільова економічна програма “Створення в Україні інноваційної інфраструктури”, 2009–2013 рр.; Державна цільова науково-технічна програма “Нанотехнології та наноматеріали”, 2010–2014 рр.) [2, с. 12].

Для ефективнішого використання потенціалу державного підприємництва у забезпеченні збалансованого розвитку необхідно на інституційному рівні забезпечити: а) продовження роботи з оптимізації масштабів державного сектору економіки з паралельним підвищенням ефективності управління державним майном та державними корпоративними правами; б) припинення приватизації стратегічно важливих державних підприємств, які забезпечують економічну безпеку країни; в) покращення підготовки державних підприємств до приватизації задля якнайшвидшої адаптації їх до функціонування на засадах приватної власності; г) підвищення надійності та прозорості приватизаційних технологій, забезпечення спрощення бюрократизованих структур та публічності продажу; д) удосконалення механізмів управління державними підприємствами, що не підлягають приватизації; е) залучення до приватизації інвесторів, зацікавлених у довгостроковому розвитку підприємств після їхнього переходу в приватну власність.

Для подолання проявів монополізму, забезпечення конкуренції та ефективного використання бюджетних коштів слід забезпечити: а) строгий моніторинг за використанням державними підприємствами бюджетних коштів (особливо казенних підприємств); б) модернізацію державного підприємництва в руслі загальної трансформації усього державного сектору; в) контроль за концентрацією та узгодженістю дій суб'єктів господарювання, а також за встановленням цін на товари,

що виробляються природними монополіями; г) вдосконалення процедури державних закупівель державними підприємствами; д) стимулювання підвищення інноваційної та науково-технічної складових діяльності державних підприємств; е) викоринення корупційної складової використання державного підприємництва у розвитку національної економіки.

Прояв участі держави в економіці воно не має зводитися до збільшення частки державного сектору. Мова повинна йти про більш гнучке та ефективне його використання в процесі реалізації функцій державного управління.

Використані джерела:

1. World Economic Forum (Всесвітній економічний форум) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.weforum.org/reports?filter\[year\]=2013](http://www.weforum.org/reports?filter[year]=2013).

2. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України. – К. : НІСД, 2013. – 71с.

3. Фонд державного майна України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.spfu.gov.ua/spfu.gov.ua/default.aspx>

Желюк Т.Л., д.е.н., професор,
професор кафедри державного і
муніципального управління ТНЕУ

ТЕХНОЛОГІЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ СЕКТОРАЛЬНИХ АСИМЕТРІЙ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Парадигма використання інструментарію прогнозування в умовах макроекономічної невизначеності та нестабільності полягає в можливості прогнозних моделей враховувати можливі ризики та нівелювати фактор невизначеності і цим самим уникнути можливих асиметрій розвитку інституційних секторів національної економіки. Модернізація прогнозно-планового інструментарію в передбаченні кризових явищ повинна залежати від обраної моделі розвитку. При інноваційній ноосферизованій моделі розвитку прогнозні інструменти мають сприяти нівелюванню ризиків, пов'язаних із кризовими явищами, через: розробку ефективних засобів запобігання кризовим

явищам, які опиралися б на методологічну базу прогнозування макроекономічних ризиків та були спрямовані на дотримання основних макроекономічних пропорцій; проведення структурних реформ, які сприятимуть активізації приватних інвестицій для впровадження інновацій і модернізації діючих технологій.

При збереженні або поглибленні існуючих диспропорцій, плановий інструментарій дає змогу адаптуватися до кризових явищ через відповідні важелі державної стабілізаційної, проінфляційної політики. Для України адаптивна система повинна передбачати підтримку ефективного сукупного попиту; регулювання обсягу приватних інвестицій, надання спеціальних державних кредитів, податкових пільг для заохочення приватних інвесторів; антициклічні заходи (перегляд ставок оподаткування, розгортання соціальних програм, підтримка створення додаткових робочих місць); використання сценарно-ситуативних підходів у прогнозно-плановій роботі.

Значимим, що адаптація управління повинна проходити через наступні системи:

- аналітичного управління, яке використовує технології стратегічного аналізу (SWOT-аналізу для виявлення сильних і слабких сторін, загроз та додаткових можливостей; SPACE-аналізу, який є ефективним інструментом визначення впливу факторів, що вимагають першочергової уваги, виокремлення яких здійснюється за допомогою матриці показників, що характеризують фінансовий стан, макроекономічну стабільність, виробничий потенціал, конкурентні позиції національної економіки);

- прогностичного управління, яке передбачає створення інформаційної бази для розробки прогнозно-планових документів, оригінальних стратегій розвитку відповідно до конкурентних позицій національної економіки. Сьогодні показники соціально-економічного розвитку України через часті уточнення та перегляд статистичної звітності не можуть створити достовірної прогностичної аналітичної бази, а це, в свою чергу, створює серйозні перешкоди щодо дотримання вимог адекватності економіко-математичних моделей реаліям досліджуваних економічних процесів;

- ситуативного управління, яке використовується в умовах ризикованості та непередбачуваності і передбачає застосування стандартизованих базових підходів або чітко відпрацьованих організаційних процедур в управлінні національною економікою